

VASÁRNAPI KRÓNKA.

Írja: MOLNÁR FERENC.

Egy belga író, név szerint Marcel Angenot úr, vaskos kötetet volt szíves hozzánk juttatni, mely kötet az ő utazásáról szól, s amely bennünket azért érdekel közelebbről, mert egy tekintélyes része Budapesttel foglalkozik. Ebben a könyvben rólunk annyi részint okos, részint mulatságos dolog foglaltatik — és különben is, oly kevesen írnak franciául könyvet Budapestről szubvenció nélkül — hogy bizonyára érdekelni fogja a szíves olvasót az ismeretése. Azok az idők már elmúltak, amikor a jó Victor Tissof azt írta rólunk, hogy nálunk a cigányok fákon laknak és onnan hegedülnek le gróf Gatyának, gróf Grünbaumnak és egyéb magyar magnásoknak, ezek az idők elmúltak, s amikor a francia publikum szemében elvesztettük ezeket a romantikus „jogászkanász”, „magyárbetyár” és „gatyámbátyám” jelszavakkal ékesített nemzeti karaktert, a sok közjogi felvilágosítás után besorozott bennünket a jó francia az osztrákok közé, s azóta nem igen hallottunk francia „utazóról”, aki eljött volna bennünket fölfedezni, s aki egyáltalán ezt az ideruccanást „utazásnak” minősítette volna. Marcel Angenot úr tudtunkkal hosszú idő óta ismét az első, aki utikönyvet szerkesztett rólunk. Megérdemli tehát, hogy megjegyzéseit a magyar közönségnek is átadjuk. Szeszélyesen, rendszer nélkül írja ezeket a följegyzéseket, kövessük mi is az ő módszerét.

Képek.

A Szépművészeti Múzeum nem tetszik neki. Azt írja róla, hogy meglepően szegényes, az építészeti hatása fagyos és kellemetlen. A képek közül keveset szeret, ezeket meg is nevezi. De őszintén megmondja: „üglátszik, a szépművészeti bizottságnak mániája volt összevásárolni híres festők ifjúkori tévedéseit vagy vásári célokra festett képeit, nem gondolva arra, hogy amért a rossz munka alá nagy név van írva, azért még nem válik jóvá ettől a kép”. — Ez a megjegyzése kissé lesújtó volna ránk, vagy legalább is azokra nézve, akik a sok drága milliót beleverték a gyűjteménybe, ha el nem rontaná alaposságába vetett hitünket egy szerény megjegyzésével. Azt mondja ugyanis, hogy ama képek közt, amelyek tetszettek neki, remekmű hatására tette rá egy *Arché* című kép, amelyet egy előtte ismeretlen nevű, de nevével ítéve magyar származású festő festett, akit úgy hívnak, hogy: „Felsőolaszországi”.

Hordárok.

E kiveszőfélben levő fajról a következőket írja:

„Vannak itt hordárok, valamennyi túlságosan vén. Különös ismertető jelük: piros sapkát viselnek, amely legalább tízszer olyan szép, mint I. Ferenc Józsefé, a császáré. Őfelsége ugyanis, ha nincs díszben, a levélhordók sapkáját viseli. Ugyan mi a Napoleon „kis kabátja” az osztrák császári alázatosságához képest?”

Első pillanatra rossznak látszik a megjegyzés, de ha az ember még egyszer elolvassa, határozottan javul.

Papok.

Papjaink külseje nem tetszik neki. Az orosz pópákat méltóságjelzősebbeknek találja. De egészen különös az, amit a „magyar” papok utcai ruházódásáról ír. Azt mondja:

„A magyar papság külsejét igazán groteszknek találom a ruházódásuk her-

mafrodizmusa (?) miatt. Képzelnék el egy embert, akinek fején dinnyeformájú kalap, cylinder, vagy közönséges puha kalap van. Képzelnék ehhez majdnem mindig egy egyenesre szabott felöltőt vagy raglánt, szóval olyasmit, amit a világi férfiak viselnek felsőruha gyanánt. Most képzelnék ehhez egy fekete szoknyát és akkor előttük áll teljes egyenruhájában Isten szolgálja. Az ember azt hinné, hogy a londoni *Különcök Klubjának* tagjai ezek, akik fogadásból öltöztek így”.

A belga utazó e leírása határozottan tiszteletlen, viszont mi megtanulhatjuk belőle, hogy hogyan hat néha az idegen szemre az, amit a mi szemünk már nemzedékek óta nemcsak megszokott, de nagyon ünneplésnek is látott.

Színházak.

Ezekről el van ragadtatva. A Nemzeti Színházban látta a „Bourgeois Gentilhomme” előadását és azt írja róla, hogy Molière művének előadása feltétlenül fölötte áll e darab bármely előadásának, amit látott, és hogy ennél jobb előadásban Párisban (a Comédie Françaiseben) sem látta. A Vígyszínházban egy magyar darabot látott (a szerzőjét szerénytelenül is megnevezhetném, mert nem mond kritikát róla), amelynek az előadását oly nagy szerűnek tartja, hogy a szereplőkről szólván, ezt írja: „ez volt életem legerősebb színházi benyomása, dacára Dusénak, dacára Sarah Bernhardt-nak.” Egyebekben a pesti színházak társulatait tartja a legegységesebbeknek és a legművészibbeknek, amiket valaha látott. „Soha életemben — írja lelkesen — nem nevettem a könnyekig és nem éreztem oly erővel a megindulást, mint ezeken a magyar előadásokon, amelyekből pedig a szövegnek egyetlen szavát sem értettem.”

Portások.

Ezekről szóról-szóra a következőket írja:

„Ah, ne feledkezzünk meg a magyar portásokról! A főbejáratnál állanak és az ajtók nyitogatása van rájuk bízva. Szakállasok, bajszosak; Mounet, a nagy színész, soha semmi szerepében nem tudott ennyi erőt és szépséget nyújtani, mint ők. Ezek az emberek ennek az országnak a specialitásai, ezeket valami nemzeti intézmény minden bizonynyal külön e célra tenyésztik. Emlékeztetnek a császár tizenhat fehér lovára, amelyeket a császári istállóban tenyésztettek, s amelyekről genealógiát vezettek. Képzelnék el egy állatot, amely hozzánk, emberekhez feltűnően hasonlít, azzal a különbséggel, hogy nagyon udvarias és kétszer akkora, mint mi vagyunk. Ha ezt elképzelték, tegyenek rá egy vastag bundát, amelyet zsinórzat és paszománt díszít, tegyenek a fejére egy rettenetes asztragán főveget, tegyenek az arcára egy franciás nagy bajszot, az állára tegyék Mózesnek a szakállát, s ha mindezt megtették, akkor elképzelték a legkisebb és legjelentéktelenebb magyar portást. Mert az igaziakat leírni képtelen a toll. Talán Flaubert le tudná őket írni. De nem, talán még ő sem . . .”

Lám, hogy egy kicsit nagyképűsködünk, ez a leírás gúnyos és torzító, de olvasásánál első gondolata az embernek mégis az, hogy: nem baj, még ha el is báméskodik rajta a belga, ez legalább nemzeti specialitás, egy kis különös, de magyaros színfolt ezen a szürke Pesten, ahol már-már elharapóznak a bécsi borotvált portások és a világ legizléstelenebb figurái, az arany sapkás, tábornoki ruhás szomorú néger ajtónállók.

Földalatti vasút.

Azt mondja:

„Földalatti vasút is van itt. Amikor én ezzel az intézménnyel megismerkedtem, a magyar nép még nem tudott róla. Ez a nép, amely tele van ideállal, nem szokta meg azt, hogy lefelé menjen. Csakis így történhetett, hogy igen gyakran egyedül ültem az elegáns kocsiban. Olyan egyedül, hogy sokszor azt képzeltem: én vagyok a mesebeli Hallgatag Herceg, aki ellensége az emberek tömegének és a napfénynek, s aki éppen ezért inkognitóban utazik a föld alatt, lenn, messze népe lármájától . . .”

Három pohár víz.

Ezt is úgy megszoktuk már a kávéházban, hogy nem vesszük észre a komikumát. Legutóbb egy itt járt angol hajnok írt ezekről a pesti kávéházi vizekről álmétködő cikket egy londoni sportlapba. A belgának is szemet szúrt ez az ősmagyar nemzeti szokás és így nyilatkozik róla:

„Magyarországon van egy nagyon egészséges és kellemes szokás, ami abból áll, hogy a kávéházban, bármit ivott is előtte az ember, tiszta vízzel telt poharakat raknak az asztalra. Az esetben, ha az ember hosszabb időt tölt a kávéházi asztalnál, a vizespoharakat minden negyedórán elviszik és újabb vizespoharakkal cserélik fel. De tipikusnak a dolgot abból a szempontból találom, hogy a tálcán mindig három pohár vizet hoznak, akkor is, ha egyedül van az ember, akkor is, ha ketten ülnek az asztalnál. Ennek a háromságnak logikus magyarázatát egy bennszülött sem tudta nekem megadni, hiába kérdeztem. Ez éppen olyan furcsa, mint az a három darab cukor, amit a kávéhoz adnak és talán ugyane titokzatos okból adnak a szállókban mindenkinek három párnát.”

Nők.

Látszik, hogy belga, mert ha francia volna, nem végezne olyan röviden a nőikkel. Így azonban hölgyeinkről csak ennyi mondani valója van:

„A magyar lány pikáns. Sok van olyan, aki, bár nem nagyon ragyog a szeméből az okosság, előnyt adhatna a légszellemesebb párisi leánynak. A nagyvilági hölgy Pesten általában lármás külsőségek, feltűnés nélkül szép. A pillantásukból ki lehet érezni, hogy cigányzenét szoktak hallgatni. Vacsora után gyakran gyűjtanak cigarettára és ezt végtelenül harmonikusan csinálják. A hajuk fekete, mint a holló szárnya”.

Jó kalauza lehetett ennek a boldog belgának, aki olyan helyre vezette Pesten, ahol a nagyvilági hölgy „feltűnés nélkül szép,” s aki nem vezette el azokba a körökbe, ahol a nagyvilági hölgy vacsora után és ama bizonyos „végtelen harmónia” teljes, mellőzésével britanikaszi varra gyűjt, mert hál' istennek már ez is kezd terjedni erre felé.

Cigányok.

Természetesen ezeknek külön fejezetet szentel. Oda van tőlük, s boldogan említi, hogy itt legalább igazi a cigány, itt nem csapják be álcigánnyal, mint Párisban. Úgy dőzsöl ebben a gondolatban, mint ahogy mi Münchenben a sör-eszmében. A magyar lélek elemének nevezi őket és azt mondja, hogy „itt semmi sem történik nélkülük.” Megjegyzi, hogy mesebe illő összegekkel fizetik a cigányt és hogy „a magnások mindig tegeznek őket”. Hogy hol

vette, azt nem sejtjük, de komolyan mondja, hogy a cigányok Magyarországnak „felejthetetlen szolgálatokat tettek a szabadságharcban“. Ha egy primás meghal, a főváros egész arisztokraciája gyalog megy a koporsója után. A cigány nem jár a zeneakadémiába, hanem „az apai háznál tanítják hegedülni, pofonokkal“. Az igazi jó magyart cigányzenével temetik és ez „kimondhatatlanul szomorú“. A csárdás Pesten is szép, de a legszebb távoli „katonai garnizonokban, ahol sarkantus tisztek piros-csizmás magyar lányokkal tüzesen táncolják“. Magyarországon — és ezzel végzi a rólunk írottakat — a cigányok több fejet csavartak el és több agyvelőt kábítottak el, mint maga özvegy Clicquotné.

Királyi palota.

A legszebb, amit Pestről ír, ott van, ahol a királyi palota mérhetetlen diszeit és kincseit írja le, ugyanakkor megrökönyödvén azon, hogy a király nem lakik a palotájában. Ezt írja: „Kétségbeejtő a maga szépségében“.

*

Nem akarjuk nagy-szigorúan megkritizálni a jó belgát, aki ennyi minden jót-rosszat írt össze rólunk. Csak épen szemelvényeket akartunk mutatni a könyvéből, mint ahogy az embernek néha kedve szottyán megnézni magát a panorámások görbe tükeiben. Az ember mindig nevet, ha az ilyen torzító tükörbe néz, de az a szomorú, hogy mégis mindig megismeri magát benne.